

Vakkern	Vaksubkern	Inhoud	Doel	Doel leerling	Vakbegrip	Eindterm bovenbouw
Inhouden						
Taal en tekst	Tekst als bron	Een antieke tekst geeft directe informatie over de tijd waarin de tekst is geschreven. Via teksten leren we de mensen uit de klassieke wereld kennen.	De leerling kan informatie verwerken uit tekstannotaties, een woordenlijst of woordenboek Latijn - Nederlands en die informatie toepassen bij de tekstontsluiting.	1	Je kunt gegeven informatie bij een Latijnse tekst, uit een woordenlijst of woordenboek Latijn - Nederlands inzetten bij het eerste begrip van een eenvoudige Latijnse tekst.	passim GRV/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1
Taal en tekst	Tekst als bron		De leerling kan informatie verwerken uit (ICT-)bronnen anders dan een woordenlijst of woordenboek en die informatie toepassen bij de tekstontsluiting.	2	Jij kunt informatie verwerken uit (ICT-)bronnen anders dan de woordenlijst en die informatie inzetten bij het eerste begrip van een eenvoudige Latijnse tekst.	passim GRV/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1
Taal en tekst	Tekst als bron		De leerling kan zijn kennis van verschillende lees- en vertaalstrategieën inzetten bij het tekstbegrip	3	Jij kunt jouw kennis van verschillende lees- en vertaalstrategieën inzetten om een eenvoudige Latijnse tekst te begrijpen.	passim GRV/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1
Taal en tekst	Tekst als bron		De leerling kan een ongeziene passage woordelijk vertalen.	4	Jij kunt een ongeziene passage van een eenvoudige Latijnse tekst woordelijk vertalen.	passim GRV/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1 sub 1
Taal en tekst	Tekst als bron		De leerling kan zijn begrip van een Latijnse tekst demonstreren na analyse en interpretatie vanuit taalkundig, letterkundig en/of cultuurhistorische perspectief (close reading). Hij kan dit door bijvoorbeeld het beantwoorden van begripsvragen, het vergelijken van het origineel met een vertaling of door een meer 'literaire' vertaling te maken.	5	Jij kunt jouw kennis van de taal en cultuur van de Romeinen inzetten om te laten zien dat je een eenvoudige Latijnse tekst begrijpt op woord- en zinsniveau. Jij kunt dit laten zien door bijvoorbeeld vragen over deze tekst te beantwoorden, deze tekst op woord- of zinsniveau te vergelijken met een vertaling of door een meer 'literaire' vertaling te maken.	passim GRV/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1 sub 2,3
Taal en tekst	Tekst als bron		De leerling kan de (semantische) betekenis van de tekst demonstreren na extensief (her)lezen (distant reading). Hij kan dit demonstreren door bijvoorbeeld het beantwoorden van begripsvragen of de tekst op hoofdlijnen te parafraseren.	6	Jij kunt jouw kennis van de taal en cultuur van de Romeinen inzetten om te laten zien dat je de boodschap van een eenvoudige Latijnse tekst op hoofdlijnen begrijpt. Jij kunt dit laten zien door bijvoorbeeld vragen over deze tekst te beantwoorden, deze tekst op hoofdlijnen te vergelijken met een vertaling of de inhoud op hoofdlijnen in woord of beeld weer te geven.	passim GRV/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1 sub 2,3; subdomein 2.2 Domein B: Reflectie op relaties tussen antieke cultuur en de latere Europese cultuur: B3, B4 sub 2
Taal en tekst	Tekst als bron		De leerling kan een tekst als bron gebruiken om zijn kennis en begrip van de cultuurhistorische en maatschappelijke context te vergroten.	7	Jij kunt een (vertaalde) Latijnse tekst als bron inzetten om jouw kennis en begrip van de cultuurhistorische en maatschappelijke context te vergroten.	passim Domein C5 Domein E7 sub 1,2,3
Taal en tekst	Tekst als bron		De leerling kan toelichten waar de hedendaagse kennis over de Oudheid vandaan komt.	8	Jij kunt toelichten waar de hedendaagse kennis over de Oudheid vandaan komt.	passim Domein E7 sub 1,2,3,4
Taal en tekst	Tekst als bron		De leerling kan communiceren over de beelden of ideeën die de tekst bij hem oproept.	9	Je kunt de wereld die jij bij het lezen van een Latijnse (vertaalde) tekst voor ogen ziet, verwoorden of verbeelden.	passim GRV/ Domein B Reflectie op relaties tussen de antieke cultuur en de latere Europese cultuur: B3 sub 1 Domein C Zelfstandige oordeelsvorming: C5 Domein E: Informatievaardigheden: E7 sub 4, 5
Taalsysteem	Alfabet	Het klassieke Latijnse alfabet is de voorloper van ons alfabet.	De leerling kan Latijnse woorden uitspreken.	L1	Je kunt met je kennis van de Latijnse uitspraakregels Latijnse woorden correct uitspreken.	
Taalsysteem	Alfabet		De leerling kan Latijnse woorden lezen	L2	Je kunt met je kennis van de Latijnse uitspraakregels Latijnse woorden correct lezen	
Taalsysteem	Alfabet		De leerling kan zijn kennis van het alfabet gebruiken bij het opzoeken van woorden	L7	Je kunt woorden efficiënt opzoeken in een alfabetische lijst of woordenboek.	GRV/Domein E Informatievaardigheden: E7
Taalsysteem	Vocabulaire	Betekenis van woorden is een optelsom van basisbetekenis, woordkenmerken en context.	De leerling kan zijn Latijnse woordenschat inzetten bij het tekstbegrip.	10	Je kunt jouw kennis van de Latijnse basiswoorden inzetten om een eenvoudige Latijnse tekst te begrijpen.	basisbetekenis, betekenis in context GRV/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1
Taalsysteem	Vocabulaire		De leerling kan vanuit de basisbetekenis van Latijnse woorden een in de context passende betekenis kiezen.	11	Je kunt jouw kennis van de basisbetekenis van een basiswoord en je begrip van de (con)tekst inzetten om een in de context passende betekenis te kiezen.	basisbetekenis, betekenis in context, perspectivische lenigheid GRV/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1
Taalsysteem	Vocabulaire		De leerling kan de betekenis van een onbekende Latijnse samenstelling afleiden vanuit zijn kennis van de afzonderlijke delen.	12	Je kunt jouw kennis van de afzonderlijke woorddelen inzetten om de betekenis van een onbekend Latijns samengesteld woord af te leiden.	basisbetekenis, betekenis in context, samengesteld woord, woorddelen GRV/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1
Taalsysteem	Vocabulaire			13	Je kunt jouw kennis van woordsoorten, standaard woordvorming en de basiswoorden inzetten om in een eenvoudige Latijnse tekst de betekenis van een onbekend Latijns woord af te leiden.	basisbetekenis, betekenis in context, samengesteld woord, woorddelen, wordstam GRV/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1
Taalsysteem	Morfologie	Kenmerken van het Latijn op woordniveau: woorden zijn opgebouwd uit betekenisdragende eenheden volgens een vast systeem.	De leerling kan zijn kennis van de Latijnse morfologie inzetten bij het tekstbegrip.	14	Je kunt jouw kennis van woordsoorten en de rijtjes inzetten om een eenvoudige Latijnse tekst woordelijk te begrijpen.	morfemen, woordbouw, relatie vorm-betekenis, woordgeslacht, casus, declinaties, paradigmata, aspect, modus, genus, medium tantum GRV/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1

Vakkern	Vaksubkern	Inhoud	Doel	Doel leerling	Vakbegrip	Eindterm bovenbouw
Taalsysteem	Morfologie		De leerling kan de betekenis van een verbogen of vervoegd Latijns woord afleiden op grond van de regelmatige vormkenmerken.	15 Je kunt naamwoorden en werkwoorden determineren om tot een correcte vertaling te komen.	morfemen, woordbouw, relatie vorm-betekenis, woordgeslacht, getal, casus, declinaties, paradigmata, aspect, modus, genus, medium tantum, stam, tijd, aspect	GR/V/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1
Taalsysteem	Syntaxis	Kenmerken van het Latijn op zinsniveau: zinnen zijn opgebouwd volgens vaste regels. Een werkwoord heeft een vast aantal open plaatsen die in een zin worden ingevuld. Het predicat bepaalt de zinskern.	De leerling kan zijn kennis van de Latijnse syntaxis inzetten bij het tekstbegrip.	16 Je kunt jouw kennis van Latijnse zinsbouw en constructies inzetten om een eenvoudige Latijnse tekst woordelijk te begrijpen.	conjuncties, interpunctie, frame van het werkwoord, verplichte aanvulling, valentie, participiumconstructie, infinitivusconstructie	GR/V/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1
Taalsysteem	Syntaxis		De leerling kan op grond van Latijnse vormkenmerken de functie van zinsdelen vaststellen.	17 Je kunt jouw kennis van de rijtjes inzetten om in een eenvoudige Latijnse tekst de functies van zinsdelen vast te stellen.	conjuncties, interpunctie, frame van het werkwoord, verplichte aanvulling, valentie, participiumconstructie, infinitivusconstructie	GR/V/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1
Taalsysteem	Syntaxis		De leerling kan de structuur van een zin herkennen in eenvoudige Latijnse teksten.	18 Je kunt de structuur van een zin herkennen in eenvoudige Latijnse teksten.	conjuncties, interpunctie, frame van het werkwoord, verplichte aanvulling, valentie, participiumconstructie, infinitivusconstructie	GR/V/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1
Taalsysteem	Syntaxis		De leerling kan vanuit de persoonsvorm de basiselementen van een Latijnse zin identificeren.	19 Je kunt vanuit de persoonsvorm het onderwerp en desgevraagd ook het lijdend voorwerp en meewerkend voorwerp in een Latijnse zin benoemen en ook de overige bepalingen.	conjuncties, interpunctie, frame van het werkwoord, verplichte aanvulling, valentie, participiumconstructie, infinitivusconstructie	GR/V/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur subdomein 1.1
Taalsysteem	Pragmatiek	Kenmerken van het Latijn als communicatiemiddel.	De leerling kan op grond van Latijnse talige middelen de houding van de schrijver ten opzichte van de taaluiting expliciteren.	20 Je kunt jouw kennis van de Latijnse modus, partikels, ontkenningen en van de wereld inzetten om te verwoorden wat een Latijnse auteur mogelijk met zijn tekst in zijn tijd heeft willen zeggen.	communicatieve intenties, relatie modus-houding van de spreker, negaties, partikels, perspectivische lenigheid	GR/V/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1
Taalsysteem	Taalsystemen	Uniformiteit en diversiteit in taal en communicatie: taal is gemeenschappelijk aan de mens. Een taal behoort tot een taalfamilie en talen ontwikkelen zich en beïnvloeden elkaar.	De leerling kan communiceren over de Latijnse taal als taalsysteem op zichzelf.	21 Je kunt praten over de Latijnse taal zelf.	talige middelen, leenwoord, Attisch, Ionisch, perspectivische lenigheid	Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein A1.1 sub 2 Domein E7 sub 4, 5
Taalsysteem	Taalsystemen		De leerling kan zijn kennis over de Latijnse taal gebruiken bij het opzoeken van woorden.	22 Je kunt jouw kennis over de Latijnse taal inzetten om woorden efficiënt op te zoeken in een alfabetische lijst of woordenboek.	basisbetekenis, betekenis in context, samengesteld woord, woorddelen morfemen, woordbouw, relatie vorm-betekenis, casus, declinaties, paradigmata, aspect, modus, genus, medium tantum conjuncties, frame van het werkwoord, verplichte aanvulling, valentie, participiumconstructie, infinitivusconstructie	GR/V/Domein E Informatievaardigheden: E7 sub 1,2,3
Taalsysteem	Taalsystemen		De leerling kan zijn kennis van de Latijnse taal inzetten bij het begrip van talige fenomenen om hem heen.	23 Je kunt jouw kennis van de Latijnse taal inzetten in een gesprek over andere talen.	talige middelen, leenwoord, Attisch, Ionisch, perspectivische lenigheid	GR/V/Domein B Reflectie op relaties tussen de antieke cultuur en de latere Europese cultuur: B3, B4 Domein C Zelfstandige oordeelsvorming: C6 Domein E7 sub 4, 5
Taalsysteem	Taalsystemen		De leerling kan overeenkomsten en verschillen benoemen tussen het Nederlandse en Latijnse taalsysteem.	24 Je kunt overeenkomsten en verschillen benoemen tussen het Latijnse taalsysteem en dat van andere talen.	talige middelen, leenwoord, Attisch, Ionisch, perspectivische lenigheid	Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein A1.1 sub 2, 3 Domein B Reflectie op relaties tussen de antieke cultuur en de latere Europese cultuur: B3, B4
Teksten en literatuur	Tekststructuur	Tekststructureerende middelen, waarmee de auteur of verteller de informatie doseert en structureert. De auteur of verteller stemt zijn boodschap af op het beoogde publiek. De lezer anticipeert op het te verwachten vervolg.	De leerling kan de tekststructuur van eenvoudige (Latijnse) teksten expliciteren.	25 Je kunt de structuur van een eenvoudige Latijnse tekstpassage expliciteren.	aspect, partikels, signaalwoorden, structuurwoorden, tussenwerpsels, conjuncties, referentiële uitdrukkingen	GR/V/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1 sub 2,3

Vakkern	Vaksubkern	Inhoud	Doel	Doel leerling	Vakbegrip	Eindterm bovenbouw
Teksten en literatuur	Tekststructuur		De leerling kan zijn kennis van tekststructurende middelen gebruiken bij het tekstbegrip.	26 Je kunt jouw kennis van tekststructurende middelen inzetten om een eenvoudige Latijnse tekst te begrijpen.	aspect, partikels, signaalwoorden, structuurwoorden, tussenwerpsels, conjuncties, referentiële uitdrukkingen	GR/V/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1 sub 1,2,3
Teksten en literatuur	Tekststructuur		De leerling kan referentiële verwijzingen expliciteren.	27 Je kunt van persoonlijk voornaamwoorden en lexicale verwijzingen in eenvoudige Latijnse teksten expliciteren waarnaar deze verwijzen.	aspect, partikels, signaalwoorden, structuurwoorden, tussenwerpsels, conjuncties, referentiële uitdrukkingen	GR/V/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1 sub 2,3
Teksten en literatuur	Stilistische middelen	Stilistische middelen, waarmee de auteur afwijkt van de standaardformulering of woordvolgorde om de aandacht te richten van de lezer. Metaforisch taalgebruik heeft een letterlijke en figuurlijke betekenis.	De leerling kan zijn kennis van een aantal stilistische middelen inzetten bij het tekstbegrip.	28 Je kunt jouw kennis van een aantal stilistische middelen inzetten om een eenvoudige (Latijnse) tekst te begrijpen.	stilistische middelen, stilistisch effect	GR/V/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1 sub 1,2,3
Teksten en literatuur	Stilistische middelen		De leerling kan de figuurlijke betekenis van stilistische middelen in een taaluiting toelichten.	29 Je kunt de figuurlijke betekenis en het effect van een aantal stilistische middelen in eenvoudige (Latijnse) teksten toelichten.	stilistische middelen, stilistisch effect	GR/V/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1 sub 2,3
Teksten en literatuur	Narratologische middelen	Narratologische middelen, waarmee de verteller of auteur zijn verhaal vertelt en structureert.	De leerling zijn kennis van een aantal narratologische middelen inzetten bij het tekstbegrip.	30 Je kunt jouw kennis van een aantal narratologische middelen inzetten om een eenvoudige (Latijnse) tekst te begrijpen.	narratologische middelen, story, plot, verhaalkenmerken, stijl- en genrekenmerken, verhaalstructuur, scripts, rol verteller, afstemming met beoogd publiek	GR/V/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1 sub 1,2,3
Teksten en literatuur	Narratologische middelen		De leerling kan het gebruik en effect van een aantal narratologische middelen in een eenvoudige tekst toelichten.	31 Je kunt het gebruik en effect van een aantal narratologische middelen in een eenvoudige (Latijnse) tekst toelichten.	narratologische middelen, story, plot, verhaalkenmerken, stijl- en genrekenmerken, verhaalstructuur, scripts, rol verteller, afstemming met beoogd publiek	GR/V/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur subdomein 1.1 sub 2,3
Teksten en literatuur	Argumentatieve middelen	Argumentatieve middelen, waarmee de spreker of auteur zijn publiek overtuigt.	De leerling kan zijn kennis van een aantal argumentatieve middelen inzetten bij het tekstbegrip.	32 Je kunt jouw kennis van een aantal argumentatieve middelen inzetten om een eenvoudige (Latijnse) tekst te begrijpen.	argumentatieve middelen	GR/V/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1 sub 1,2,3
Teksten en literatuur	Argumentatieve middelen		De leerling kan het gebruik en effect van een aantal argumentatieve middelen in een eenvoudige tekst toelichten.	33 De leerling kan het gebruik en effect van een aantal argumentatieve middelen in een eenvoudige (Latijnse) tekst toelichten.	argumentatieve middelen	GR/V/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1 sub 2,3
Teksten en literatuur	Genre, stijl en tekstsoort	Genre, genrekenmerken, literaire thema's, taaleigen en stijl die kenmerkend zijn voor een auteur, dragen bij aan de betekenis van een tekst. Keuze voor tekstsoort draagt bij aan de betekenis van een tekstpassage.	De leerling kan kennis over genre, stijl en tekstsoort inzetten bij het tekstbegrip.	34 Je kunt jouw kennis over genre, stijl en tekstsoort inzetten om een eenvoudige (Latijnse) tekst te begrijpen.	story, plot, verhaalstructuur, genrekenmerken, stijkenmerken, scripts	GR/V/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1 sub 1,2,3
Teksten en literatuur	Interpretaties	Gangbare interpretaties en literaire vertalingen van een specifieke tekst.	De leerling kan een Latijnse (vertaalde) tekst plaatsen in de cultuur-historische en maatschappelijke context	35 Je kunt een Latijnse (vertaalde) tekst plaatsen in de cultuur-historische en maatschappelijke context.	passim	GR/V/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1 en 2.2 Domein B Reflectie op relaties tussen de antieke cultuur en de latere Europese cultuur: B3, B4 Domein C Zelfstandige oordeelsvorming: C5, C6
Teksten en literatuur	Interpretaties		De leerling kan een onderbouwde reactie geven op een voorgelegde interpretatie of vertaling van een eenvoudige tekst.	36 Je kunt een onderbouwde reactie geven op een voorgelegde interpretatie of vertaling van een eenvoudige (Latijnse) tekst.	standplaatsgebondenheid, letterlijke, vrije, metrische & prozavertaling, doeltaal-brontaal, perspectivische lenigheid	GR/V/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1 sub 2,3 Domein C zelfstandige oordeelsvorming: C5
Teksten en literatuur	Interpretaties		De leerling kan tot een onderbouwde interpretatie komen van een eenvoudige tekst.	37 Je kunt tot een onderbouwde interpretatie komen van een eenvoudige (Latijnse) tekst.	standplaatsgebondenheid, letterlijke, vrije, metrische & prozavertaling, doeltaal-brontaal, perspectivische lenigheid	GR/V/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1 sub 2,3 Domein C Zelfstandige oordeelsvorming: C5
Teksten en literatuur	Interpretaties		De leerling kan de interpretatie van een tekst op het gebied van maatschappelijke processen, morele dilemma's en thema's verbinden met situaties uit zijn eigen wereld.	38 Je kunt de interpretatie van een tekst op het gebied van maatschappelijke processen, morele dilemma's en thema's verbinden met situaties uit jouw eigen wereld.	standplaatsgebondenheid, letterlijke, vrije, metrische & prozavertaling, doeltaal-brontaal, perspectivische lenigheid	Domein B Reflectie op relaties tussen de antieke cultuur en de latere Europese cultuur: B3 sub 1,2, B4 sub 2 Domein C Zelfstandige oordeelsvorming: C6
Teksten en literatuur	Interpretaties		De leerling kan een voorgelegde vertaling van een tekst toetsen aan de cultuur-historische en maatschappelijke context van de brontekst.	39 Je kunt een voorgelegde vertaling van een tekst toetsen aan de cultuur-historische en maatschappelijke context van de brontekst.	standplaatsgebondenheid, letterlijke, vrije, metrische & prozavertaling, doeltaal-brontaal, perspectivische lenigheid	GR/V/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1 sub 2 en 2.2 sub 1,2 Domein C Zelfstandige oordeelsvorming: C5

Vakkern	Vaksubkern	Inhoud	Doel	Doel leerling	Vakbegrip	Eindterm bovenbouw
Cultuur en geschiedenis	Vorm- en beeldtaal antieke kunst	Het beeld dat de Oudheid oproept, wordt sterk bepaald door Griekse en Romeinse gebouwen, sculptuur, fresco's en andersoortige cultuuruitingen.	De leerling kan zijn kennis van vorm- en beeldtaal van de antieke bouwkunst en beeldende kunst inzetten bij zijn begrip en beleving van antieke bouwkunst en beeldende kunst.	40 Je kunt jouw kennis over vorm- en beeldtaal van de antieke bouwkunst en beeldende kunst inzetten bij jouw begrip en beleving van antieke bouwkunst en beeldende kunst.	zuilenordes, bouwelementen van de Griekse en Romeinse tempel	GR/V/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 2.2 sub 1,2 Domein C Zelfstandige oordeelsvorming: C5
Cultuur en geschiedenis	Antiek verhalengoed	Antiek verhalengoed wordt gekenmerkt door antieke mythologische en historische figuren en hun herkeningsattributen of wapenfeiten. Mythen hebben didactische en vormende waarde in de Oudheid en later.	De leerling kan zijn kennis van Romeinse namen, plaatsen en gebeurtenissen inzetten bij zijn begrip en beleving van antiek verhalengoed, gedachtengoed en de geschiedenis van de Romeinen in de Oudheid en later.	41 Jij kunt jouw kennis van Romeinse namen, plaatsen en gebeurtenissen inzetten bij jouw begrip en beleving van belangrijke ontwikkelingen, kernconcepten en antieke fenomenen in antiek verhalengoed, gedachtengoed en geschiedenis van de Romeinen.	aitiologische mythe	GR/V/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1 sub 1,2,3 en 2.2 sub 1,2 Domein B Reflectie op relaties tussen antieke cultuur en de latere Europese cultuur: B 3 sub 1,2, B4 sub 1,2 Domein C Zelfstandige oordeelsvorming: C5, B6
Cultuur en geschiedenis	Antiek gedachtegoed	Belangrijke personen staan aan de basis van de ontwikkeling van het Romeinse gedachtegoed. De Romeinse godsdienst heeft een vanzelfsprekende plaats in het persoonlijke, maatschappelijke en politieke leven van de Romein. De Romeinse maatschappij was pluriform.	De leerling kan zijn kennis over belangrijke ontwikkelingen, kernconcepten en fenomenen uit de Romeinse godsdienst, filosofie en het Romeinse publieke en private leven inzetten bij zijn begrip en beleving van het godsdienstige, maatschappelijke en politieke leven in de antieke wereld.	42 Jij kunt jouw kennis over belangrijke ontwikkelingen, kernconcepten en fenomenen uit de Romeinse godsdienst, filosofie en het Romeinse publieke en private leven inzetten bij jouw begrip en beleving van het godsdienstige, maatschappelijke en politieke leven in de antieke wereld.		GR/V/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1 en 2.2 Domein C Zelfstandige oordeelsvorming: C5
Cultuur en geschiedenis	Romeinse geschiedenis en topografie	Individen en plaatsen die belangrijke historische gebeurtenissen en ontwikkelingen markeren.	De leerling kan zijn kennis van de Latijnse namen, plaatsen en gebeurtenissen inzetten bij zijn begrip van belangrijke historische gebeurtenissen en ontwikkelingen in de geschiedenis van de Romeinen.	43 Jij kunt jouw kennis van de Latijnse namen, plaatsen en gebeurtenissen inzetten bij jouw begrip van belangrijke historische gebeurtenissen en ontwikkelingen in de geschiedenis van de Romeinen.	chronologie, tijdsbesef, causaliteit, continuïteit en verandering, bronoverlevering	GR/V/Domein A Reflectie op klassieke teksten antieke cultuur: subdomein 1.1. en 2.2
Cultuur en geschiedenis	Romeinse geschiedenis en topografie		De leerling kan zijn historische vaardigheden inzetten bij zijn begrip en beleving van de tijd van de Romeinen.	44 Je kunt jouw historische vaardigheden inzetten bij jouw begrip en beleving van de tijd van de Romeinen.	chronologie, tijdsbesef, causaliteit, continuïteit en verandering, bronoverlevering	GR/V/Domein A Reflectie op klassieke teksten antieke cultuur: subdomein 1.1 sub 2 en 2.2 sub 1,2 Domein C Zelfstandige oordeelsvorming: C5
Cultuur en geschiedenis	Cultuuruiting als bron	Een (literaire) tekst, gebruiksvoorwerp of kunstobject, verhalengoed, culturele en historische concepten maken deel uit van de cultuur-historische en maatschappelijke context waarin ze hebben gefunctioneerd. Deze zijn zowel onderdeel van een cultuur, als entree tot die cultuur.	De leerling kan geschreven of niet-geschreven antieke bronnen plaatsen in de cultuur-historische en maatschappelijke context.	45 Je kunt geschreven of niet-geschreven antieke bronnen volgens bekende aanpak of principes en ook met aanvullende (context)informatie plaatsen in de cultuur-historische en maatschappelijke context.	kijkanalyse, werkingsmechanismen, standplaatsgebondenheid, bronoverlevering	GR/V/Domein A Reflectie op klassieke teksten antieke cultuur: subdomein 1.1 sub 2 en 2.2 sub 1,2 Domein C Zelfstandige oordeelsvorming: C5 Domein E Informatievaardigheden: E7
Cultuur en geschiedenis	Cultuuruiting als bron		De leerling kan geschreven of niet-geschreven antieke bronnen als bron gebruiken om zijn kennis en begrip van de cultuur-historische en maatschappelijke context te vergroten.	46 Je kunt geschreven of niet-geschreven antieke bronnen als bron inzetten om volgens bekende aanpak of principes jouw kennis en begrip van de cultuur-historische en maatschappelijke context te vergroten.	kijkanalyse, werkingsmechanismen, standplaatsgebondenheid, bronoverlevering	GR/V/Domein A Reflectie op klassieke teksten antieke cultuur: subdomein 1.1 sub 3 subdomein 2.2 sub 1,2 Domein C Zelfstandige oordeelsvorming: C5 Domein E Informatievaardigheden: E7 sub 1,2,3
Betekenisgeving	Receptie	De Romeinse cultuur bestaat niet op zichzelf, maar heeft zich ontwikkeld temidden van de Etruskische, Egyptische, Oosterse en Griekse wereld. De Romeinse cultuur werkt door in latere tijden. Kennis van Romeinse cultuur- en gedachtegoed is een pijler van de <i>gymnasiale vorming</i> .	De leerling kan cultuuruitingen uit latere tijden waarin antieke fenomenen voorkomen, herkennen en analyseren.	47 Je kunt volgens bekende aanpak of principes en ook met aanvullende (context)informatie cultuuruitingen waarin antieke fenomenen voorkomen, herkennen en analyseren.	vormtaal & beeldtaal van de antieke cultuur, werkingsmechanismen, kijkanalyse, perspectivische lenigheid	Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1 sub 3, 2.2 sub 1,2 Domein B: Reflectie op relaties tussen de antieke cultuur en de latere Europese cultuur: B3 sub 2, B4 sub 1,2
Betekenisgeving	Receptie		De leerling kan een Latijnse tekst vergelijken met andere cultuuruitingen uit latere perioden.	48 Je kunt een Latijnse tekst volgens bekende aanpak of principes en ook met aanvullende (context)informatie vergelijken met andere cultuuruitingen uit latere perioden.	vormtaal & beeldtaal van de antieke cultuur, werkingsmechanismen, kijkanalyse, perspectivische lenigheid	GR/V/Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1 sub 3, Domein B Reflectie op relaties tussen de antieke cultuur en de latere Europese cultuur: B3 sub 1,2, B4 sub 2 Domein C Zelfstandige oordeelsvorming: C5, C6 Domein E Informatievaardigheden: E7 sub 1,2,3,4

Vakkern	Vaksubkern	Inhoud	Doel	Doel leerling	Vakbegrip	Eindterm bovenbouw
Betekenisgeving	Receptie	Duiding van de receptie van Romeinss cultuur- en gedachtegoed in latere cultuuruitingen biedt inzicht in de cultuur- en tijdgebondenheid van de omgang met de Oudheid. Kijkanalyse structureert het onderzoek van antieke cultuuruitingen en de receptie daarvan.	De leerling kan een onderbouwde reactie geven op de relatie tussen Latijnse teksten en cultuuruitingen uit de antieke cultuur en latere tijden.	49 Je kunt een onderbouwde reactie geven op de relatie tussen Latijnse teksten en cultuuruitingen uit de antieke wereld en latere tijden.	vormtaal & beeldtaal van de antieke cultuur, werkingsmechanismen, kijkanalyse, perspectivische lenigheid	Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1 sub 3, subdomein 2.2 sub 2 Domein B: Reflectie op relaties tussen de antieke cultuur en de latere Europese cultuur: B3 sub 2, B4 sub 1,2 Domein C Zelfstandige oordeelsvorming: C5, C6 Domein E Informatievaardigheden: E7 sub 4
Betekenisgeving	Receptie		De leerling kan een onderbouwde reactie geven op het gebruik van antieke fenomenen in cultuuruitingen uit later tijden.	50 Jij kunt een onderbouwde reactie geven op het gebruik van antieke fenomenen in cultuuruitingen uit later tijden.	vormtaal & beeldtaal van de antieke cultuur, werkingsmechanismen, kijkanalyse, perspectivische lenigheid	Domein C5 Domein C6 Domein E7 sub 1,2,3,4,5
Betekenisgeving	Receptie		De leerling kan met zijn kennis van de antieke cultuur en de werkingsmechanismen cultuuruitingen uit latere tijden waarin antieke fenomenen voorkomen, plaatsen in hun cultuurhistorische en maatschappelijke context.	51 Jij kunt met jouw kennis van de antieke cultuur, de werkingsmechanismen en ook met aanvullende (context)informatie cultuuruitingen uit latere tijden waarin antieke fenomenen voorkomen, plaatsen in hun cultuurhistorische en maatschappelijke context.	vormtaal & beeldtaal van de antieke cultuur, werkingsmechanismen, kijkanalyse, perspectivische lenigheid.	Domein B Reflectie op relaties tussen de antieke cultuur en de latere Europese cultuur: B3 sub 2, B4 sub 1,2 Domein C Zelfstandige oordeelsvorming: C6
Betekenisgeving	Actualisatie	Antieke cultuuruitingen bevatten maatschappelijke processen, morele dilemma's en / of actuele thema's die bijdragen aan een eigentijdse betekenisgeving van de Romeinse cultuur.	De leerling kan maatschappelijke processen, morele dilemma's en thema's die hij kent uit antieke cultuur verbinden met situaties uit zijn eigen wereld.	52 Je kunt maatschappelijke processen, morele dilemma's en thema's die je kent uit de antieke wereld verbinden met situaties uit jouw eigen wereld.	vormtaal & beeldtaal van de antieke cultuur, werkingsmechanismen, kijkanalyse, perspectivische lenigheid	Domein A Reflectie op klassieke teksten en cultuur: subdomein 2.2 sub 2 Domein B: Reflectie op relaties tussen de antieke cultuur en de latere Europese cultuur: B3 sub 1,2, B4 sub 2 Domein C Zelfstandige oordeelsvorming: C5
Betekenisgeving	Persoonlijke ontwikkeling	De betekenis van een Romeinse cultuuruiting in wisselwerking met de ontvanger (de leerling).	De leerling kan communiceren over de beelden of ideeën die de tekst bij hem oproept.	9 Je kunt de wereld die jij bij het lezen van een Latijnse (vertaalde) tekst voor ogen ziet, verwoorden of verbeelden.	persoonlijke (creatieve) reactie, perspectivische lenigheid	GRV/ Domein B Reflectie op relaties tussen de antieke cultuur en de latere Europese cultuur: B3 sub 1 Domein C Zelfstandige oordeelsvorming: C5 Domein E: Informatievaardigheden: E7 sub 4, 5
Betekenisgeving	Persoonlijke ontwikkeling		De leerling kan situaties uit zijn eigen wereld verbinden met maatschappelijke processen, morele dilemma's en thema's die hij kent uit antieke cultuuruitingen.	53 Je kunt situaties uit jouw eigen wereld verbinden met maatschappelijke processen, morele dilemma's en thema's die jij kent van de antieke wereld.	vormtaal & beeldtaal van de antieke cultuur, werkingsmechanismen, kijkanalyse, perspectivische lenigheid	Domein B: Reflectie op relaties tussen de antieke cultuur en de latere Europese cultuur: B3 sub 1,2, B4 sub 2 Domein C Zelfstandige oordeelsvorming: C6
Betekenisgeving	Persoonlijke ontwikkeling		De leerling kan in een product in woord en/of beeld uitdrukking geven aan de betekenis van een Latijnse tekst of andere antieke cultuuruiting voor zijn persoonlijke vorming.	54 Je kunt in woord en/of beeld uitdrukken wat een Latijnse (vertaalde) tekst of andere antieke cultuuruiting betekent voor jouw persoonlijke vorming.	persoonlijke (creatieve) reactie, perspectivische lenigheid	Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 2.2 Domein B Reflectie op relaties tussen de antieke cultuur en de latere Europese cultuur: B3 Domein C Zelfstandige oordeelsvorming: C5 Domein E7 sub 4
Betekenisgeving	Persoonlijke ontwikkeling		De leerling kan mede met zijn kennis van de antieke wereld zijn plaats als burger in de (Europese) gemeenschap bepalen.	55 Je kunt jouw kennis van de antieke wereld inzetten in jouw verdere leven als burger in de (Europese) gemeenschap.	persoonlijke (creatieve) reactie, perspectivische lenigheid	Domein E Informatievaardigheden: E7 sub 4,5
Betekenisgeving	Persoonlijke ontwikkeling		De leerling kan het keuzeproces om tot zijn eindproduct te komen (tussendoel 52), toelichten.	56 Jij kunt jouw kennis van de antieke wereld inzetten om jouw keuzes (nr.52), standpunt of boodschap toe te lichten.	persoonlijke (creatieve) reactie, perspectivische lenigheid	Domein E Informatievaardigheden: E7 sub 4,5

Vakkern	Vaksubkern	Inhoud	Doel	Doel leerling	Vakbegrip	Eindterm bovenbouw	
Vaardigheden							
Taalbeschouwing	Herkennen, analyseren en interpreteren van de oppervlaktestructuur van Latijnse tekst of tekst in vertaling op woord-, zins- en tekstniveau	<p>Woorden zijn opgebouwd uit betekenisdragende eenheden volgens een vast systeem (morfologie).</p> <p>Woorden krijgen betekenis in de context van een taaluiting (semantiek en pragmatiek).</p> <p>Zinnen zijn opgebouwd volgens vaste regels (syntaxis).</p> <p>Inzicht in het Latijnse taalsysteem helpt bij de analyse en interpretatie van Latijnse teksten.</p>	<p>De leerling kan Latijnse woorden uitspreken.</p> <p>De leerling kan Latijnse woorden lezen</p> <p>De leerling kan zijn kennis van het Latijnse alfabet gebruiken bij het opzoeken van woorden.</p> <p>De leerling kan vanuit de basisbetekenis van Latijnse woorden een in de context passende betekenis kiezen.</p> <p>De leerling kan de betekenis van een onbekende Latijnse samenstelling afleiden vanuit zijn kennis van de afzonderlijke delen.</p> <p>De leerling kan de betekenis van een verbogen of vervoegd Latijns woord afleiden op grond van de regelmatige vormkenmerken.</p> <p>De leerling kan op grond van Latijnse vormkenmerken de functie van zinsdelen vaststellen.</p> <p>De leerling kan de structuur van een zin herkennen in eenvoudige Latijnse teksten.</p> <p>De leerling kan vanuit de persoonsvorm de basiselementen van een Latijnse zin identificeren.</p> <p>(De leerling kan op grond van Latijnse talige middelen de houding van de schrijver ten opzichte van de taaluiting expliciteren.)</p> <p>De leerling kan de tekststructuur van eenvoudige (Latijnse) teksten expliciteren.</p> <p>De leerling kan referentiële verwijzingen expliciteren.</p>	<p>L1 Je kunt jouw kennis van het Latijnse en andere taalsystemen inzetten bij het herkennen, analyseren en interpreteren van de oppervlaktestructuur van een Latijnse tekst of tekst in vertaling op woord-, zins- en tekstniveau.</p> <p>L2</p> <p>L7</p> <p>11</p> <p>12</p> <p>15</p> <p>17</p> <p>18</p> <p>19</p> <p>(20)</p> <p>25</p>	<p>alfabet <i>passim</i></p> <p>vocabulaire <i>passim</i></p> <p>morfologie <i>passim</i></p> <p>syntaxis <i>passim</i></p> <p>(pragmatiek <i>passim</i>)</p> <p>taalsystemen <i>passim</i></p>	Subdomein A1.1 sub 1,2,3	
Taalbeschouwing	Communiceren over de Latijnse taal als taalsysteem op zichzelf	<p>De Latijnse taal is een systeem dat dient om communicatie tot stand te brengen.</p> <p>De Latijnse taal heeft algemene en specifieke talige middelen om te communiceren.</p> <p>De auteur leidt de lezer naar (beoogd) begrip.</p> <p>Inzicht in het Latijnse taalsysteem helpt bij de analyse en interpretatie van Latijnse teksten.</p>	De leerling kan communiceren over de Latijnse taal als taalsysteem op zichzelf.	21	<p>Je kunt jouw kennis over het Latijnse en andere taalsystemen inzetten in een gesprek over de Latijnse taal.</p>	<p>alfabet <i>passim</i></p> <p>vocabulaire <i>passim</i></p> <p>morfologie <i>passim</i></p> <p>syntaxis <i>passim</i></p> <p>pragmatiek <i>passim</i></p> <p>taalsystemen <i>passim</i></p> <p>tekststructuur <i>passim</i></p> <p>stilistische middelen <i>passim</i></p> <p>narratologische middelen <i>passim</i></p> <p>argumentatieve middelen <i>passim</i></p> <p>genre, stijl en tekstsoort <i>passim</i></p> <p>interpretaties <i>passim</i></p>	Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein A1.1 sub 2 Domein E7 sub 4, 5
Taalbeschouwing	Herkennen, analyseren en interpreteren van de overeenkomsten en verschillen tussen het Latijnse taalsysteem en andere talen	Taal is gemeenschappelijk aan de mens. Een taal behoort tot een taalfamilie en talen ontwikkelen zich en beïnvloeden elkaar.	De leerling kan overeenkomsten en verschillen benoemen tussen het Nederlandse en Latijnse taalsysteem.	24	<p>Je kunt overeenkomsten en verschillen benoemen tussen het Latijnse taalsysteem en dat van andere talen.</p>	<p>alfabet <i>passim</i></p> <p>vocabulaire <i>passim</i></p> <p>morfologie <i>passim</i></p> <p>syntaxis <i>passim</i></p> <p>pragmatiek <i>passim</i></p> <p>taalsystemen <i>passim</i></p> <p>tekststructuur <i>passim</i></p> <p>stilistische middelen <i>passim</i></p> <p>narratologische middelen <i>passim</i></p> <p>argumentatieve middelen <i>passim</i></p> <p>genre, stijl en tekstsoort <i>passim</i></p> <p>interpretaties <i>passim</i></p>	Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein A1.1 sub 2, 3 Domein B Reflectie op relaties tussen de antieke cultuur en de latere Europese cultuur: B3, B4
Taalbeschouwing	Communiceren over overeenkomsten en verschillen tussen de Latijnse taal en andere talen	Taal is gemeenschappelijk aan de mens. Een taal behoort tot een taalfamilie en talen ontwikkelen zich en beïnvloeden elkaar. Inzicht in de overeenkomsten en verschillen in taal en communicatie helpt bij de analyse en interpretatie van Latijnse teksten en bij de vergelijking van Latijnse teksten met andere teksten.	De leerling kan zijn kennis van de Latijnse taal inzetten bij het begrip van talige fenomenen om hem heen.	23	<p>Je kunt jouw kennis en begrip van de Latijnse taal inzetten in een gesprek over overeenkomsten en verschillen tussen talen.</p>	<p>alfabet <i>passim</i></p> <p>vocabulaire <i>passim</i></p> <p>morfologie <i>passim</i></p> <p>syntaxis <i>passim</i></p> <p>pragmatiek <i>passim</i></p> <p>taalsystemen <i>passim</i></p> <p>tekststructuur <i>passim</i></p> <p>stilistische middelen <i>passim</i></p> <p>narratologische middelen <i>passim</i></p> <p>argumentatieve middelen <i>passim</i></p> <p>genre, stijl en tekstsoort <i>passim</i></p> <p>interpretaties <i>passim</i></p>	GR/IV Domein B Reflectie op relaties tussen de antieke cultuur en de latere Europese cultuur: B3, B4 Domein C Zelfstandige oordeelsvorming: C5,6 Domein E7 sub 4, 5

Vakkern	Vaksubkern	Inhoud	Doel	Doel leerling	Vakbegrip	Eindterm bovenbouw	
Tekstontsluiting	Verwoorden van een vertaling	Een vertaling biedt een (eerste) toegang tot begrip van de Griekse tekst en biedt een opstap naar nadere analyse en interpretatie van de Griekse tekst.	De leerling kan zijn Latijnse woordenschat inzetten bij het tekstbegrip. De leerling kan zijn kennis van de Latijnse morfologie inzetten bij het tekstbegrip. De leerling kan zijn kennis van de Latijnse syntaxis inzetten bij het tekstbegrip. De leerling kan zijn kennis van verschillende lees- en vertaalstrategieën inzetten bij het tekstbegrip. De leerling kan zijn kennis van tekststructureerende middelen gebruiken bij het tekstbegrip. De leerling kan informatie verwerken uit tekstannotaties, een woordenlijst of woordenboek Latijn - Nederlands en die informatie toepassen bij de tekstontsluiting. De leerling kan zijn kennis van het Latijnse alfabet gebruiken bij het opzoeken van woorden. De leerling kan informatie verwerken uit (ICT-)bronnen anders dan een woordenlijst of woordenboek en die toepassen bij de tekstontsluiting.	10 14 16 3 26 1 G7 2	Jij kunt jouw kennis van de Latijnse taal, tekst en cultuur inzetten bij het eerste begrip van een eenvoudige Latijnse tekst.	alfabet <i>passim</i> vocabulaire <i>passim</i> morfologie <i>passim</i> syntaxis <i>passim</i> pragmatiek <i>passim</i> taalsystemen <i>passim</i> tekststructuur <i>passim</i> stilistische middelen <i>passim</i> narratologische middelen <i>passim</i> argumentatieve middelen <i>passim</i> genre, stijl en tekstsoort interpretaties <i>passim</i> vorm- en beeldtaal antiek kunst antiek verhalengoed antiek gedachtengoed Romeinse geschiedenis en topografie <i>passim</i>	Subdomein A1.1 sub 1,2 handreiking p.11-12
Tekstontsluiting		Het noteren van een woordelijke vertaling ontlast het werkgeheugen en geeft zo ruimte voor (dieper) verwerking van de tekst.	De leerling kan zijn kennis van verschillende lees- en vertaalstrategieën inzetten bij het tekstbegrip. De leerling kan een ongeziene passage woordelijk vertalen.	3 4	Jij kunt jouw kennis van verschillende lees- en vertaalstrategieën inzetten bij het eerste begrip van een eenvoudige Latijnse tekst.	alfabet <i>passim</i> vocabulaire <i>passim</i> morfologie <i>passim</i> syntaxis <i>passim</i> pragmatiek <i>passim</i> taalsystemen <i>passim</i> tekststructuur <i>passim</i> stilistische middelen <i>passim</i> narratologische middelen <i>passim</i> argumentatieve middelen <i>passim</i> genre, stijl en tekstsoort interpretaties <i>passim</i> vorm- en beeldtaal antiek kunst antiek verhalengoed antiek gedachtengoed Romeinse geschiedenis en topografie <i>passim</i>	subdomein A1.1 sub 1 Handreiking p. 11-12
Tekstontsluiting	Eigen aantekeningen bij een Latijnse tekst maken	Het maken van taalkundige annotaties (vocabulaire, morfologie, syntaxis, tekststructuur, pragmatiek) tijdens het lezen van een tekst maakt het mogelijk de tekst vlot te herlezen en biedt een opstap naar nadere analyse en interpretatie van de Latijnse tekst.	De leerling kan zijn Latijnse woordenschat inzetten bij het tekstbegrip. De leerling kan zijn kennis van de Latijnse morfologie inzetten bij het tekstbegrip. De leerling kan zijn kennis van de Latijnse syntaxis inzetten bij het tekstbegrip. De leerling kan zijn kennis van verschillende lees- en vertaalstrategieën inzetten bij het tekstbegrip. De leerling kan zijn kennis van tekststructureerende middelen gebruiken bij het tekstbegrip.	10 14 16 3 26	Jij kunt jouw kennis en begrip van de Latijnse taal, teksten en antieke cultuur inzetten om aantekeningen te maken die jou helpen bij het eerste begrip van een eenvoudige Latijnse tekst.	alfabet <i>passim</i> vocabulaire <i>passim</i> morfologie <i>passim</i> syntaxis <i>passim</i> pragmatiek <i>passim</i> taalsystemen <i>passim</i> tekststructuur <i>passim</i>	Subdomein A1.1 sub 2 Domein E7 sub 1, 2, 3
Tekstontsluiting	Een vertaling van een Latijnse tekst gebruiken	Een (literaire) vertaling is een tijdgebonden en individuele interpretatie van een Latijnse tekst. Een tweetalige teksteditie maakt het mogelijk de Latijnse tekst vlot te lezen en biedt een opstap naar nadere analyse en interpretatie van de Latijnse tekst.	De leerling kan zijn Latijnse woordenschat inzetten bij het tekstbegrip. De leerling kan zijn kennis van de Latijnse morfologie inzetten bij het tekstbegrip. De leerling kan zijn kennis van de Latijnse syntaxis inzetten bij het tekstbegrip. De leerling kan zijn kennis van verschillende lees- en vertaalstrategieën inzetten bij het tekstbegrip. De leerling kan zijn kennis van tekststructureerende middelen gebruiken bij het tekstbegrip.	10 14 16 3 26	Je kunt een (literaire) vertaling samen met jouw kennis van de Latijnse taal, tekst en cultuur inzetten om een eenvoudige Latijnse tekst vlot te lezen.	alfabet <i>passim</i> vocabulaire <i>passim</i> morfologie <i>passim</i> syntaxis <i>passim</i> pragmatiek <i>passim</i> taalsystemen <i>passim</i> tekststructuur <i>passim</i> stilistische middelen <i>passim</i> narratologische middelen <i>passim</i> argumentatieve middelen <i>passim</i> genre, stijl en tekstsoort interpretaties <i>passim</i> vorm- en beeldtaal antiek kunst antiek verhalengoed antiek gedachtengoed Romeinse geschiedenis en topografie <i>passim</i> receptie actualisatie persoonlijke ontwikkeling	Domein A Reflectie op klassieke teksten en cultuur: subdomein 1.1 sub 1,2,3 Handreiking p. 11-12

Vakkern	Vaksubkern	Inhoud	Doel	Doel leerling	Vakbegrip	Eindterm bovenbouw	
Tekstontsluiting	Informatie uit tekstannotaties, een woordenlijst of woordenboek Latijn - Nederlands verwerken bij de tekstontsluiting	Tekstannotaties en informatie uit woordenlijst of woordenboek verwerken bij de tekstontsluiting	De leerling kan informatie verwerken uit tekstannotaties, een woordenlijst of woordenboek Latijn - Nederlands en die informatie toepassen bij de tekstontsluiting. De leerling kan zijn kennis van het Latijnse alfabet gebruiken bij het opzoeken van woorden.	1 G7	Je kunt gegeven informatie bij een Latijnse tekst en uit een woordenlijst of woordenboek Latijn - Nederlands inzetten bij het eerste begrip van een eenvoudige Latijnse tekst.	alfabet passim vocale passim morphologie passim syntaxis passim pragmatiek passim taalsystemen passim tekststructuur passim stilistische middelen passim narratologische middelen passim argumentatieve middelen passim genre, stijl en tekstsoort interpretaties passim vorm- en beeldtaal antiek kunst antiek verhalengoed antiek gedachtengoed Romeinse geschiedenis en topografie passim	Domein E7. Informatievaardigheden: E7 1,2,3 Domein A Reflectie op klassieke teksten en cultuur: subdomein 1.1 sub 1,2 Handreiking p. 11-12
Tekstontsluiting	Tekstannotaties en informatie uit woordenlijst of woordenboek toepassen bij de tekstontsluiting	Tekstannotaties en informatie uit een woordenlijst of woordenboek bieden informatie over vocabulaire, morfologie, syntaxis, tekststructuur, semantiek en pragmatiek die kan worden ingezet bij het ontsluiten van een tekst.	De leerling kan vanuit de basisbetekenis van Latijnse woorden een in de context passende betekenis kiezen. De leerling kan de betekenis van een onbekende Latijnse samenstelling afleiden vanuit zijn kennis van de afzonderlijke delen. Je kunt je kennis van woordsoorten, standaard woordvorming en de basiswoorden gebruiken om in een eenvoudige Latijnse tekst de betekenis van een onbekend Latijns woord af te leiden. De leerling kan de betekenis van een verbogen of vervoegd Latijns woord afleiden op grond van de regelmatige vormkenmerken. De leerling kan op grond van Latijnse vormkenmerken de functie van zinsdelen vaststellen. De leerling kan de structuur van een zin herkennen in eenvoudige Latijnse teksten. De leerling kan vanuit de persoonsvorm de basiselementen van een Latijnse zin identificeren. De leerling kan informatie verwerken uit tekstannotaties, een woordenlijst of woordenboek Latijn - Nederlands en die informatie toepassen bij de tekstontsluiting. De leerling kan zijn kennis van tekststructureerende middelen gebruiken bij het tekstbegrip. De leerling kan zijn kennis van Latijnse namen, plaatsen en gebeurtenissen inzetten bij zijn begrip en beleving van antiek verhalengoed, gedachtengoed en de geschiedenis van de Romeinen. De leerling kan zijn kennis over belangrijke ontwikkelingen, kernconcepten en fenomenen uit de Romeinse godsdienst, filosofie en het Romeinse publieke en private leven inzetten bij zijn begrip en beleving van het godsdienstige, maatschappelijke en politieke leven in de antieke wereld.	11 12 13 15 17 18 19 1 26 41 42 43	Je kunt jouw kennis en begrip van de Latijnse taal, teksten en antieke cultuur inzetten om gegeven annotaties en informatie bij een eenvoudige Latijnse tekst op woord- en zinsniveau te verwerken, zodat je een in de context passende betekenis aan woorden, woordgroepen of zinnen kunt geven.	alfabet passim vocale passim morphologie passim syntaxis passim pragmatiek passim taalsystemen passim tekststructuur passim stilistische middelen passim narratologische middelen passim argumentatieve middelen passim genre, stijl en tekstsoort interpretaties passim vorm- en beeldtaal antiek kunst antiek verhalengoed antiek gedachtengoed Romeinse geschiedenis en topografie passim	Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1 sub 1,2 handreiking p.11-12 Domein E Informatievaardigheden: E7 sub 1,2,3
Tekstontsluiting	Informatie uit andere (ICT-)bronnen verwerken en toepassen bij de tekstontsluiting	Primaire en secundaire bronnen, annotaties, grammatica-overzicht, ICT-toepassingen, vertalingen bieden informatie over vocabulaire, morfologie, syntaxis, tekststructuur, semantiek en pragmatiek die kan worden ingezet bij het ontsluiten van een tekst.	De leerling kan informatie verwerken uit (ICT-)bronnen anders dan een woordenlijst of woordenboek en informatie toepassen bij de tekstontsluiting.	2	Jij kunt jouw kennis van de Latijnse taal, teksten en antieke cultuur inzetten bij het eerste begrip van een eenvoudige Latijnse tekst.	alfabet passim vocale passim morphologie passim syntaxis passim pragmatiek passim taalsystemen passim tekststructuur passim stilistische middelen passim narratologische middelen passim argumentatieve middelen passim genre, stijl en tekstsoort interpretaties passim vorm- en beeldtaal antiek kunst antiek verhalengoed antiek gedachtengoed Romeinse geschiedenis en topografie passim cultuuruiting als bron passim receptie passim actualisatie passim persoonlijke ontwikkeling passim	Subdomein A1.1 Domein E7 sub 1,2,3

Vakkern	Vaksubkern	Inhoud	Doel	Doel leerling	Vakbegrip	Eindterm bovenbouw
Tekst- en literatuurbeschouwing	Parafaseren van de (semantische) betekenis van Latijnse teksten ten behoeve van de analyse en interpretatie van die tekst	Tekstbegrip is een gelaagd proces. De lezer heeft een overzicht nodig op de inhoud van de tekst om die nader te kunnen analyseren en interpreteren. Dit overzicht ontstaat vaak, maar niet altijd, bij de eerste tekstontsluiting.	<p>De leerling kan zijn begrip van een Latijnse tekst demonstreren na analyse en interpretatie vanuit taalkundig, letterkundig en/of cultuurhistorische perspectief (close reading). Hij kan dit door bijvoorbeeld het beantwoorden van begripsvragen, het vergelijken van het origineel met een vertaling of door een meer 'literaire' vertaling te maken.</p> <p>De leerling kan een reconstructie maken van communicatieve intenties van een Latijnse tekst.</p> <p>De leerling kan de (semantische) betekenis van de tekst demonstreren na extensief (her)lezen (distant reading). Hij kan dit demonstreren door bijvoorbeeld het beantwoorden van begripsvragen of de tekst op hoofdlijnen te parafaseren.</p> <p>De leerling kan zijn kennis van Latijnse namen, plaatsen en gebeurtenissen inzetten bij zijn begrip en beleving van antiek verhalengoed, gedachtengoed en de geschiedenis van de Romeinen.</p> <p>De leerling kan zijn kennis over belangrijke ontwikkelingen, kernconcepten en fenomenen uit de Latijnse godsdienst, filosofie en het Latijnse publieke en private leven inzetten bij zijn begrip en beleving van het godsdienstige, maatschappelijke en politieke leven in de antieke wereld.</p> <p>De leerling kan zijn kennis van de Latijnse namen, plaatsen en gebeurtenissen inzetten bij zijn begrip van belangrijke historische gebeurtenissen en ontwikkelingen in de geschiedenis van de Romeinen.</p>	<p>5 Jij kunt jouw begrip van eenvoudige Latijnse teksten verwoorden door bijvoorbeeld een passage te parafaseren of samen te vatten, begripsvragen te beantwoorden, het origineel te vergelijken met een vertaling of door een meer 'literaire' vertaling te maken.</p> <p>20</p> <p>6</p> <p>41</p> <p>42</p> <p>43</p>	alfabet passim vocabulaire passim morfologie passim syntaxis passim pragmatiek passim taalsystemen passim tekststructuur passim stilistische middelen passim narratologische middelen passim argumentatieve middelen passim genre, stijl en tekstsoort interpretaties passim vorm- en beeldtaal antiek kunst antiek verhalengoed antiek gedachtengoed Romeinse geschiedenis en topografie passim cultuuruiting als bron passim	Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein A1.1 sub 2 subdomein B2.2 sub 2 handreiking p.11-12
Tekst- en literatuurbeschouwing			De leerling kan communiceren over de beelden of ideeën die de tekst bij hem oproept.	9 Je kunt de beelden of ideeën die een Latijnse (vertaalde) tekst bij jou oproept, verwoorden of verbeelden.	alfabet passim vocabulaire passim morfologie passim syntaxis passim pragmatiek passim taalsystemen passim tekststructuur passim stilistische middelen passim narratologische middelen passim argumentatieve middelen passim genre, stijl en tekstsoort interpretaties passim vorm- en beeldtaal antiek kunst antiek verhalengoed antiek gedachtengoed Romeinse geschiedenis en topografie passim cultuuruiting als bron passim receptie passim actualisatie passim persoonlijke ontwikkeling passim	GR/V/ Domein B Reflectie op relaties tussen de antieke cultuur en de latere Europese cultuur: B3 sub 1

Vakkern	Vaksubkern	Inhoud	Doel	Doel leerling	Vakbegrip	Eindterm bovenbouw	
Tekst- en literatuurbeschouwing	Analysen en interpreteren van een Latijnse tekst vanuit taalkundig, letterkundig en cultuurhistorisch perspectief	Door af te wijken van de standaard formulering of woordvolgorde richt de spreker of auteur de aandacht van de lezer. Naast talige middelen vertelt en structureert de verteller of auteur zijn verhaal met narratologische middelen. Naast talige en rationele inhoudelijke argumenten overtuigt de spreker of auteur met argumentatieve middelen zijn publiek. Kennis van cultuurhistorische achtergronden en de analyse en interpretatie van tekststructurende, stilistische, narratologische en argumentatieve middelen dragen bij aan een beter begrip van een tekst en een reconstructie van communicatieve intenties.	De leerling kan door middel van close reading tot tekstbegrip komen. Hij kan dit door bijvoorbeeld het beantwoorden van begripsvragen, het vergelijken van het origineel met een vertaling of door een meer 'literaire' vertaling te maken. De leerling kan zijn kennis van een aantal stilistische middelen inzetten bij het tekstbegrip. De leerling kan de figuurlijke betekenis en het mogelijke effect van stilistische middelen in een taaluiting toelichten. De leerling kan zijn kennis van een aantal narratologische middelen inzetten bij het tekstbegrip. De leerling kan het gebruik en effect van een aantal narratologische middelen in een eenvoudige tekst toelichten. De leerling kan zijn kennis van een aantal argumentatieve middelen inzetten bij het tekstbegrip. De leerling kan het gebruik en effect van een aantal argumentatieve middelen in een eenvoudige tekst toelichten. De leerling kan kennis over genre, stijl en tekstsoort inzetten bij het tekstbegrip. De leerling kan op grond van Latijnse talige middelen de houding van de schrijver ten opzichte van de taaluiting expliciteren. De leerling kan zijn kennis van Latijnse namen, plaatsen en gebeurtenissen inzetten bij zijn begrip en beleving van antiek verhalengoed, gedachtengoed en de geschiedenis van de Romeinen. De leerling kan zijn kennis over belangrijke ontwikkelingen, kernconcepten en fenomenen uit de Romeinse godsdienst, filosofie en het Romeinse publieke en private leven inzetten bij zijn begrip en beleving van het godsdienstige, maatschappelijke en politieke leven in de antieke wereld. De leerling kan zijn kennis van de Romeinse namen, plaatsen en gebeurtenissen inzetten bij zijn begrip van belangrijke ontwikkelingen, kernconcepten en fenomenen uit de Romeinse godsdienst, filosofie en het Romeinse publieke en private leven inzetten bij zijn begrip en beleving van het godsdienstige, maatschappelijke en politieke leven in de antieke wereld.	5 28 29 30 31 32 33 34 20 41 42 43	Je kunt jouw kennis en begrip van de Latijnse taal, teksten en antieke cultuur inzetten bij de analyse en interpretatie van de boodschap van een woord, woordgroep of zin(nen) uit een eenvoudige Latijnse tekst.	alfabet passim vocabulary passim morfologie passim syntaxis passim pragmatiek passim taalsystemen passim tekststructuur passim stilistische middelen passim narratologische middelen passim argumentatieve middelen passim genre, stijl en tekstsoort interpretaties passim vorm- en beeldtaal antiek kunst antiek verhalengoed antiek gedachtengoed Romeinse geschiedenis en topografie passim cultuuruiting als bron passim receptie passim actualisatie passim persoonlijke ontwikkeling passim	Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein A1.1 sub 2 subdomein A2.2 sub 2 handreiking p.11-12 + aanvullingen bij Ovidius en Vergilius Domein B Reflectie op relaties tussen de antieke cultuur en de latere Europese cultuur: B3 sub 1 Domein C Zelfstandige oordeelsvorming: C5
Tekst- en literatuurbeschouwing	Interpreten en in context plaatsen van Latijnse teksten	Tekstbegrip is een complex proces waarbij de context waarin de tekst heeft gefunctioneerd, een belangrijke rol speelt. Het gebruik van secundaire bronnen biedt leerlingen kennis van de oorspronkelijke cultuurhistorische achtergrond. Dergelijke kennis draagt bij aan een beter begrip van de tekst.	De leerling kan een (vertaalde) Latijnse tekst plaatsen in de cultuur-historische en maatschappelijke context De leerling kan een voorgelegde vertaling van een Latijnse tekst toetsen aan de cultuur-historische en maatschappelijke context van de brontekst.	35 39	Jij kunt jouw kennis en begrip van de Latijnse taal, teksten en antieke cultuur inzetten om een (vertaalde) Latijnse tekst te plaatsen in of toetsen aan de cultuurhistorische en maatschappelijke context.	alfabet passim vocabulary passim morfologie passim syntaxis passim pragmatiek passim taalsystemen passim tekststructuur passim stilistische middelen passim narratologische middelen passim argumentatieve middelen passim genre, stijl en tekstsoort interpretaties passim vorm- en beeldtaal antiek kunst antiek verhalengoed antiek gedachtengoed Romeinse geschiedenis en topografie passim cultuuruiting als bron passim receptie passim actualisatie passim persoonlijke ontwikkeling passim	Domein A Reflectie op klassieke teksten en cultuur: subdomein A1.1 sub 2. 2.2 sub 1,2 Handreiking p. 11-12 Aanvullingen bij Ovidius en Vergilius
Tekst- en literatuurbeschouwing	Geven van een beargumenteerde reactie op de interpretatie van Griekse teksten		De leerling kan een tekst als bron gebruiken om zijn kennis en begrip van de cultuurhistorische en maatschappelijke context te vergroten.	7	Jij kunt een (vertaalde) Latijnse tekst als bron inzetten om jouw kennis en begrip van de cultuurhistorische en maatschappelijke context te vergroten.		Domein C5 Domein E7 sub 1,2,3
Tekst- en literatuurbeschouwing	Analysen en interpreteren van voorbeelden van receptie van Latijnse teksten	De vergelijking van Latijnse teksten met andere cultuuruitingen uit latere perioden biedt inzicht in de cultuur- en tijdgebondenheid van de receptie van Latijnse teksten. (Indirecte) reactie van lezers op Latijnse teksten leiden soms tot nieuwe, op zich zelf staande creaties.	De leerling kan een Latijnse tekst vergelijken met andere cultuuruitingen uit latere perioden.	48	Je kunt een Latijnse tekst volgens bekende aanpak of principes en ook met aanvullende (context)informatie vergelijken met andere cultuuruitingen uit latere perioden.	interpretaties passim vorm- en beeldtaal antiek kunst antiek verhalengoed antiek gedachtengoed Romeinse geschiedenis en topografie passim cultuuruiting als bron passim receptie passim actualisatie passim persoonlijke ontwikkeling passim	Domein A Reflectie op klassieke teksten en cultuur: subdomein A1.1 sub 3 Domein B Reflectie op relaties tussen de antieke cultuur en de latere Europese cultuur: B3 sub 1,2, B4 sub 1,2

Vakkern	Vaksubkern	Inhoud	Doel	Doel leerling	Vakbegrip	Eindterm bovenbouw	
Tekst- en literatuurbeschouwing	Formuleren van een beargumenteerde reactie op de relatie tussen Latijnse teksten en voorbeelden van uit de receptiegeschiedenis	Receptie van Romeins cultuur- en gedachtegoed bestaat op zichzelf in de context van de eigen tijd waarbij de Romeinse tekst en context bijdraagt aan het begrip. Kijkanalyse levert aanwijzingen over de interpretatie van een cultuuruiting. Kennis van de receptiegeschiedenis van Romeinse cultuur- en gedachtegoed draagt bij aan een beter begrip van de betekenis die in de eigentijdse cultuur aan Romeinse fenomenen/ elementen uit de antieke cultuur wordt gegeven.	De leerling kan een onderbouwde reactie geven op de relatie tussen Latijnse teksten en cultuuruitingen uit de Romeinse cultuur en latere tijden.	49	Je kunt een onderbouwde reactie geven op de relatie tussen Latijnse teksten en cultuuruitingen uit de antieke wereld en latere tijden.	interpretaties passim vorm- en beeldtaal antiek kunst antiek verhalengoed antiek gedachtegoed Romeinse geschiedenis en topografie passim cultuuruiting als bron passim receptie passim actualisatie passim persoonlijke ontwikkeling passim	Domein C5, C6 Zelfstandige oordeelsvorming
Tekst- en literatuurbeschouwing	Reflecteren op maatschappelijke processen, morele dilemma's en / of actuele thema's in Latijnse teksten	Receptie en actualisatie van thema's en concepten uit Latijnse teksten bestaat op zichzelf in de context van de eigen tijd waarbij de Latijnse tekst en context bijdraagt aan het begrip. Actualisatie van een tekst draagt bij aan de persoonlijke betekenisgeving van een tekst en geeft inzicht in de eigentijdse cultuur door de confrontatie van het eigene en het vreemde.	De leerling kan de interpretatie van een tekst op het gebied van maatschappelijke processen, morele dilemma's en actuele thema's verbinden met situaties uit zijn eigen wereld.	38	Jij kunt een interpretatie van een tekst op het gebied van maatschappelijke processen, morele dilemma's en actuele thema's verbinden met situaties uit jouw eigen wereld.	interpretaties passim vorm- en beeldtaal antiek kunst antiek verhalengoed antiek gedachtegoed Romeinse geschiedenis en topografie passim cultuuruiting als bron passim receptie passim actualisatie passim persoonlijke ontwikkeling passim	Domein A Reflectie op klassieke teksten en cultuur: subdomein A1.1 sub 3 Domein B Reflectie op relaties tussen de antieke cultuur en de latere Europese cultuur: B3 sub 1,2, B4 sub 2 Domein E7 Informatievaardigheden: E2,4
Tekst- en literatuurbeschouwing	Een persoonlijke gemotiveerde reactie formuleren op een Latijnse tekst	Tekstbegrip is een individueel, constructief proces. Een Latijnse tekst krijgt betekenis in wisselwerking met de lezer en diens eigen kennisbestand. Het interpreteren, plaatsen, vergelijken, recipiëren en actualiseren van een tekst draagt bij aan de persoonlijke ontwikkeling van een lezer.	De leerling kan communiceren over de beelden of ideeën die de tekst bij hem oproept.	9	Je kunt de wereld die jij bij het lezen van een Latijnse (vertaalde) tekst voor ogen ziet, verwoorden of verbeelden.	passim	GR/V/ Domein B Reflectie op relaties tussen de antieke cultuur en de latere Europese cultuur: B3 sub 1 Domein C Zelfstandige oordeelsvorming: C5
Tekst- en literatuurbeschouwing			De leerling kan het keuzeproces om tot zijn eindproduct te komen (tussendoel 52), toelichten.	56	Jij kunt jouw kennis en begrip van de antieke wereld inzetten om jouw keuzes (nr.9/54), standpunt of boodschap toe te lichten.	persoonlijke (creatieve) reactie, perspectivische lenigheid	Domein E Informatievaardigheden: E7 sub 4,5
Cultuurbeschouwing	Herkennen en analyseren van een voorbeeld van de Romeinse cultuur	Romeinse cultuuruitingen, antiek verhalengoed en antieke culturele, godsdienstige, filosofische en historische concepten maken deel uit van de cultuur-historische en maatschappelijke context waarin ze hebben gefunctioneerd. Herkenning en analyse van deze fenomenen uit de Oudheid dragen bij aan een beter begrip van de antieke cultuur. Kennis van antieke cultuur- en gedachtegoed is een pijler van de gymnasiale vorming. Kijkanalyse structureert het onderzoek van antieke cultuuruitingen.	De leerling kan zijn kennis van vorm- en beeldtaal van de antieke bouwkunst en beeldende kunst inzetten bij zijn begrip en beleving van antieke bouwkunst en beeldende kunst. De leerling kan zijn kennis van Romeinse namen, plaatsen en gebeurtenissen inzetten bij zijn begrip en beleving van antiek verhalengoed, gedachtegoed en de geschiedenis van de Romeinen. De leerling kan zijn kennis over belangrijke ontwikkelingen, kernconcepten en fenomenen uit de Romeinse godsdienst, filosofie en het Romeinse publieke en private leven inzetten bij zijn begrip en beleving van het godsdienstige, maatschappelijke en politieke leven in de antieke wereld. De leerling kan zijn kennis van de Romeinse namen, plaatsen en gebeurtenissen inzetten bij zijn begrip van belangrijke historische gebeurtenissen en ontwikkelingen in de geschiedenis van de Romeinen.	40 41 42 43	Jij kunt jouw kennis en begrip van de Romeinse cultuur-historische en maatschappelijke context inzetten bij het herkennen en analyseren van belangrijke ontwikkelingen, kernconcepten en antieke fenomenen in antiek verhalengoed, gedachtegoed en de geschiedenis van de Romeinen.	interpretaties passim vorm- en beeldtaal antiek kunst antiek verhalengoed antiek gedachtegoed Romeinse geschiedenis en topografie passim cultuuruiting als bron passim receptie passim actualisatie passim persoonlijke ontwikkeling passim	Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein A1.1 sub 2 subdomein 2.2. sub 1,2 handreiking p.11-12 + aanvullingen bij Ovidius en Vergilius Domein C Zelfstandige oordeelsvorming: C5

Vakkern	Vaksubkern	Inhoud	Doel	Doel leerling	Vakbegrip	Eindterm bovenbouw	
Cultuurbeschouwing	Interpreteren en in context plaatsen van voorbeelden van de Romeinse cultuur	Een cultuurruiting maakt deel uit van de cultuur-historische en maatschappelijke context waarin hij heeft gefunctioneerd. Duiding van een cultuurruiting tegen de oorspronkelijke cultuurhistorische achtergrond draagt bij aan een beter begrip van zowel de cultuurruiting als de Romeinse cultuur.	De leerling kan Latijnse geschreven en niet-geschreven bronnen plaatsen in de cultuur-historische en maatschappelijke context. De leerling kan zijn kennis van vorm- en beeldtaal van de antieke bouwkunst en beeldende kunst inzetten bij zijn begrip en beleving van antieke bouwkunst en beeldende kunst. De leerling kan zijn kennis van Romeinse namen, plaatsen en gebeurtenissen inzetten bij zijn begrip en beleving van antiek verhalengoed, gedachtengoed en de geschiedenis van de Romeinen. De leerling kan zijn kennis over belangrijke ontwikkelingen, kernconcepten en fenomenen uit de Romeinse godsdienst, filosofie en het Romeinse publieke en private leven inzetten bij zijn begrip en beleving van het godsdienstige, maatschappelijke en politieke leven in de antieke wereld. De leerling kan zijn kennis van de Romeinse namen, plaatsen en gebeurtenissen inzetten bij zijn begrip van belangrijke historische gebeurtenissen en ontwikkelingen in de geschiedenis van de Romeinen. De leerling kan zijn historische vaardigheden inzetten bij zijn begrip en beleving van het de Romeinen uit de Oudheid.	45 40 41 42 43 44	Je kunt geschreven of niet-geschreven antieke bronnen volgens bekende aanpak of principes en ook met aanvullende (context)informatie interpreteren en plaatsen in de cultuur-historische en maatschappelijke context.	interpretaties passim vorm- en beeldtaal antiek kunst antiek verhalengoed antiek gedachtengoed Romeinse geschiedenis en topografie passim cultuurruiting als bron passim perspectivische lenigheid	Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1 sub 2 subdomein 2.2. sub 1,2 handreiking p.11-12 + aanvullingen bij Ovidius en Vergilius Domein C Zelfstandige oordeelsvorming: C5 Domein E Informatievaardigheden: E7
Cultuurbeschouwing	Geven van een beargumenteerde reactie op de interpretatie van voorbeelden van de Romeinse cultuur	Griekse teksten en realia vormen een bron van informatie over de Griekse cultuur. Er zijn verschillende onderzoeksdisciplines om tot kennis over de oudheid te komen. Door verschillende bronnen met elkaar te vergelijken wordt duidelijk dat er niet één versie is van een mythe of van de geschiedenis.	De leerling kan geschreven of niet-geschreven antieke bronnen als bron gebruiken om zijn kennis en begrip van de cultuur-historische en maatschappelijke context te vergroten.	46	Je kunt met je historische vaardigheden een gegeven interpretatie van geschreven of niet-geschreven antieke bronnen beoordelen om jouw kennis en begrip van de antieke cultuur te vergroten.	interpretaties passim vorm- en beeldtaal antiek kunst antiek verhalengoed antiek gedachtengoed Romeinse geschiedenis en topografie passim cultuurruiting als bron passim	GR/V/Domein A Reflectie op klassieke teksten antieke cultuur: subdomein 1.1 sub 3 subdomein 2.2 sub 1,2 Domein C Zelfstandige oordeelsvorming: C5 Domein E Informatievaardigheden: E7 sub 1,2,3
Cultuurbeschouwing	Herkennen van voorbeelden uit de receptiegeschiedenis	De antieke cultuur staat aan het begin van een Europese traditie. Kennis van antieke cultuur- en antiek gedachtengoed is een pijler van de gymnasiale vorming.	De leerling kan cultuurruitingen uit latere tijden waarin antieke fenomenen voorkomen, herkennen en analyseren.	47	Je kunt volgens bekende aanpak of principes en ook met aanvullende (context)informatie cultuurruitingen waarin antieke fenomenen voorkomen, herkennen en analyseren.	interpretaties passim vorm- en beeldtaal antiek kunst antiek verhalengoed antiek gedachtengoed Romeinse geschiedenis en topografie passim cultuurruiting als bron passim receptie passim actualisatie passim persoonlijke ontwikkeling passim	Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 1.1 sub 3, 2.2 sub 1,2 Domein B: Reflectie op relaties tussen de antieke cultuur en de latere Europese cultuur: B3 sub 2, B4 sub 1,2
Cultuurbeschouwing	Analyseren en interpreteren van voorbeelden uit de receptiegeschiedenis	Duiding van de receptie van antieke cultuur- en antiek gedachtengoed in latere cultuurruitingen biedt inzicht in de cultuur- en tijdgebondenheid van de omgang met de Oudheid. Kijkanalyse structureert het onderzoek van antieke cultuurruitingen en de receptie daarvan.	De leerling kan met zijn kennis van de werkingsmechanismen cultuurruitingen uit latere tijden waarin antieke fenomenen voorkomen, plaatsen in hun cultuurhistorische en maatschappelijke context.	51	Jij kunt met jouw kennis en begrip van de antieke cultuur, de werkingsmechanismen en ook met aanvullende (context)informatie cultuurruitingen uit latere tijden waarin antieke fenomenen voorkomen, plaatsen in hun cultuurhistorische en maatschappelijke context.	interpretaties passim vorm- en beeldtaal antiek kunst antiek verhalengoed antiek gedachtengoed Romeinse geschiedenis en topografie passim cultuurruiting als bron passim receptie passim actualisatie passim persoonlijke ontwikkeling passim	Domein B Reflectie op relaties tussen de antieke cultuur en de latere Europese cultuur: B3 sub 2, B4 sub 1,2 Domein C Zelfstandige oordeelsvorming: C6

Vakkern	Vaksubkern	Inhoud	Doel	Doel leerling	Vakbegrip	Eindterm bovenbouw
Cultuurbeschouwing	Formuleren van een beargumenteerde reactie op de relatie tussen de Romeinse cultuur en voorbeelden uit de receptiegeschiedenis	Receptie van antieke cultuur- en antiek gedachtengoed bestaat op zichzelf in de context van de eigen tijd waarbij de Latijnse tekst en context bijdraagt aan het begrip. Kijkanalyse levert aanwijzingen over de interpretatie van een cultuuruiting. Kennis van de receptiegeschiedenis van antieke cultuur- en antiek gedachtengoed draagt bij aan een beter begrip van de betekenis die in de eigentijdse cultuur aan Griekse en Romeinse fenomenen/ elementen uit de antieke cultuur wordt gegeven.	De leerling kan een onderbouwde reactie geven op het gebruik van antieke fenomenen in cultuuruitingen uit later tijden.	50 Jij kunt een onderbouwde reactie geven op het gebruik van antieke fenomenen in cultuuruitingen uit later tijden.	interpretaties passim vorm- en beeldtaal antiek kunst antiek verhalengoed antiek gedachtengoed Romeinse geschiedenis en topografie passim cultuuruiting als bron passim receptie passim actualisatie passim persoonlijke ontwikkeling passim	Domein C5 Domein C6 Domein E7 sub 1,2,3,4,5
Cultuurbeschouwing	Reflecteren op de eigentijdse cultuur met kennis van de Romeinse cultuur	Kijkanalyse levert aanwijzingen over de interpretatie van een cultuuruiting. Actualisatie van antieke cultuur- en antiek gedachtengoed draagt bij aan een eigentijdse betekenisgeving van de antieke cultuur en geeft inzicht in de eigentijdse cultuur.	De leerling kan maatschappelijke processen, morele dilemma's en thema's die hij kent uit antieke cultuur verbinden met situaties uit zijn eigen wereld.	52 Jij kunt maatschappelijke processen, morele dilemma's en thema's die jij kent uit antieke wereld verbinden met situaties uit jouw eigen wereld.	interpretaties passim vorm- en beeldtaal antiek kunst antiek verhalengoed antiek gedachtengoed Romeinse geschiedenis en topografie passim cultuuruiting als bron passim receptie passim actualisatie passim persoonlijke ontwikkeling passim	Domein A Reflectie op klassieke teksten en cultuur: subdomein 2.2 sub 2 Domein B: Reflectie op relaties tussen de antieke cultuur en de latere Europese cultuur: B3 sub 1,2, B4 sub 2 Domein C Zelfstandige oordeelsvorming: C5
Cultuurbeschouwing			De leerling kan situaties uit zijn eigen wereld verbinden met morele dilemma's en thema's die hij kent uit antieke cultuuruitingen.	53 Jij kunt situaties uit jouw eigen wereld verbinden met morele dilemma's en thema's die jij kent uit antieke cultuuruitingen.	interpretaties passim vorm- en beeldtaal antiek kunst antiek verhalengoed antiek gedachtengoed Romeinse geschiedenis en topografie passim cultuuruiting als bron passim receptie passim actualisatie passim persoonlijke ontwikkeling passim	Domein B: Reflectie op relaties tussen de antieke cultuur en de latere Europese cultuur: B3 sub 1,2, B4 sub 2 Domein C Zelfstandige oordeelsvorming: C6
Cultuurbeschouwing	Een persoonlijke gemotiveerde reactie formuleren op de Romeinse cultuur	Een cultuuruiting roept een persoonlijke reactie op van de be-/toeschouwer. antieke cultuur- en gedachtengoed krijgt betekenis in wisselwerking met de ontvanger (de leerling). Het interpreteren, plaatsen, vergelijken, recipiëren en actualiseren van voorbeelden van antieke cultuur draagt bij aan de persoonlijke ontwikkeling van de ontvanger.	De leerling kan in een product in woord en/of beeld demonstreren wat (een aspect van) antieke cultuur voor hem betekent.	54 Jij kunt in een product in woord en/of beeld demonstreren wat (een aspect van) antieke cultuur voor jou betekent.	interpretaties passim vorm- en beeldtaal antiek kunst antiek verhalengoed antiek gedachtengoed Romeinse geschiedenis en topografie passim cultuuruiting als bron passim receptie passim actualisatie passim persoonlijke ontwikkeling passim	Domein A Reflectie op klassieke teksten en antieke cultuur: subdomein 2.2 Domein B Reflectie op relaties tussen de antieke cultuur en de latere Europese cultuur: B3 Domein C Zelfstandige oordeelsvorming: C5 Domein E7 sub 4
Cultuurbeschouwing			De leerling kan het keuzeproces om tot zijn eindproduct te komen (tussendoel 52), toelichten.	56 Jij kunt jouw kennis en begrip van de antieke wereld inzetten om jouw keuzes (tussendoel 52), standpunt of boodschap toe te lichten.	persoonlijke (creatieve) reactie, perspectivische lenigheid	Domein E Informatievaardigheden: E7 sub 4,5
Cultuurbeschouwing	Cultuuruiting als bron	Een cultuuruiting maakt deel uit van de cultuur-historische en maatschappelijke context waarin hij heeft gefunctioneerd. Duiding van een cultuuruiting tegen de oorspronkelijke cultuurhistorische achtergrond draagt bij aan een beter begrip van zowel de cultuuruiting als de Romeinse cultuur.	De leerling kan toelichten waar de hedendaagse kennis over de Oudheid vandaan komt.	8 Jij kunt toelichten waar de hedendaagse kennis over de Oudheid vandaan komt.		Subdomein A 1.1 sub 3 Subdomein A2.2 sub 1,2 Domein E7 sub 4